

Utvidgning av naturreservatet Matkullen i Skinnskattebergs kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Matkullen.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se reservatsföreskrifter).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998: 1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet är Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7§ första stycket miljöbalken att när detta beslut vunnit laga kraft, ska av Länsstyrelsen den 20 mars 1996 fattat beslut om naturreservat enligt 7 § naturvårdslagen (1964: 822), dnr 231-6931-95, samt av Länsstyrelsen, den 28 november 1997, fattat beslut om ändring i föreskrifter, enligt 10 § naturvårdslagen (1964:822) och 10 § naturvårdsförordningen (1976:484), dnr 231-6269-97, upphöra att gälla.

Länsstyrelsen beslutar samtidigt med stöd av 7 kap. 7§ första stycket miljöbalken att då detta beslut vunnit laga kraft skall av Länsstyrelsen den 11 november 1981 fattat beslut om bildande av Malingsbo-Klotens naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen, dnr 11.126-479-81, upphöra att gälla för det område som i och med detta beslut förklaras som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller i annan lagstiftning är det förbjudet att:

- 1 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada vegetationen,
- 2 ta bort eller upparbeta döda eller döende träd och vindfällen,
- 3 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (exempelvis genom att gräva,

- spränga, schakta, borra, nydika, rensa dike, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 4 anlägga väg,
 - 5 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
 - 6 anordna upplag,
 - 7 uppföra ny byggnad eller annan anläggning (så som stängsel eller hägnad, vindkraftverk, torn, mast, antenn, luft eller markledning),
 - 8 framföra motordrivet fordon,
 - 9 införa nya växt- eller djurarter.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

- 1 upplåta mark för arrangemang som riskerar ge upphov till skador på mark och vegetation (ex. orienterings-, terrängcykeltävlingar, lajvspel eller liknande).

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskilt rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

- 1 utmärkning av reservatets gräns,
- 2 utplacering av informationstavlor,
- 3 eventuella åtgärder för att gynna särskilt skyddsvärda arter, t.ex. genom att tillskapa substrat och strukturer viktiga för insekter knutna till död och/eller döende tallved i enlighet med åtgärdsprogram för hotade arter,
- 4 dokumentation och uppföljande undersökningar av markförhållanden, flora och fauna,
- 5 åtgärder syftade att gynna det rörliga friluftslivet, t.ex. anläggning av nya strövstigar.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller annat fast naturföremål,
- 2 skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen eller naturföremål i övrigt t.ex. genom att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 3 rida,
- 4 cykla utanför befintligt stigsystem eller på stigarna i en omfattning som riskerar att ge upphov till långvarig skada,,
- 5 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 6 klättra i boträd eller på annat sätt avsiktligt störa djurlivet,
- 7 anbringa tavla, skylt, affisch eller permanent snitsla spår,
- 8 framföra okopplad hund,
- 9 elda. Undantag gäller för exempelvis spritkök, gasolkök eller annan liknande utrustning.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att utföra åtgärder i enlighet med fastslagen skötselplan,
- framförande av ett lättare fordon i samband med uttransport av större fällt vilt (t.ex. älg, hjort, björn och vildsvin),
- jakt med lös hund,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännade,
- att nödvändiga åtgärder vid utförs vid eventuell brandbekämpning,
- skötsel och underhåll av bruksleden.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Matkullen
RegDOS-id	2002044
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	ca 10 km NV om Skinnskatteberg
Karta:	Terrängkartan: 11F NO; Fastighetskartan: 11F 8h
Naturgeografisk region:	28b, kuperad sydlig boreal region
Fastigheter:	Del av fastigheterna Forsbyn 1:15 och Skinnskattebergs-Persbo 1:8
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal:	21 ha, varav produktiv skogsmark 21 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla de förekommande naturtyperna med inriktning på naturvärden knutna till naturlig äldre tall- och granskog av typen västlig taiga,
- gynna ovanliga och hotade arter som är beroende av företeelser och strukturer som kännetecknar naturligt föryngrade äldre barrskogar med orörd prägel,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på landskapsnivå för de förekommande naturtyper som är utpekade enligt Natura 2000,
- bevara ett naturområde som är av betydelse för det rörliga friluftslivet och att främja allmänhetens möjlighet till rekreation och naturupplevelser.

Syftet ska nås genom att:

- större delen av området lämnas för fri utveckling så att skogsbestånden får utvecklas och bli biologiskt gamla,
- enstaka naturvårdsinriktade skötselåtgärder genomförs för att gynnas särskilt skyddsvärda arter, t.ex. genom att tillskapa död och/eller döende tallved,
- Anläggningar för friluftslivet underhålls och uppförs vid behov för att kanalisera och underlätta vistelse i området.

Beskrivning av området

Naturreservatet omfattar den barrskogsklädda bergshöjden Matkullen och delar av dess sluttningar mot öst, väst och norr. De mest höglänta delarna av berget sammanfaller med det ursprungliga Matkullens domänreservat. Talldominerad skog på mark med tunt jordtäckte och hållmarkstallskog dominerar på bergets högsta punkt samt i sluttningens västerut. Sluttningarnas övriga delar täcks av normalblockig morän som till stora delar är bevuxen av grandominerad skog. Inslag av lövträd, främst vårtbjörk, förekommer också i sluttningen. På bergssidorna är terrängförhållandena bitvis dramatiska med bergbranter och blockrika delar av rasbrantskaraktär. Den äldsta och minst påverkade skogen återfinns uppe på berget och i dess branter, där bestånden uppvisar en stark naturskogsprägel. En tydligare kulturprägel märks i övriga delar, men överlag har bestånden en bibehållen slutet och olikåldrig struktur. Förekomsten av död ved i olika former, som är rik i delar av nordsluttningen, förstärker intrycket av naturskogsartade bestånd som brukats extensivt under senare årtionden.

Skälen för beslutet

Prioriterade bevarandevärden

Områdets främsta kvalitéer är kopplade till de värdefulla barrskogsmiljöerna, samt till variationen av intressanta biotoper. Områden med äldre och förhållandevis orörd barrskog är ovanliga i dagens hårt brukade skogslandskap och särskilt sällsynta är de i sammanhängande större arealer. De få botaniska inventeringar som utförts i området är, med något undantag, högst översiktliga. De arter som trots detta uppmärksammas visar att området fyller en viktig funktion för många trängda barrskogsväxter. Därtill har området också betydelse för artgrupper knutna till bergbranter, rasbranter, skogsklädd myr och senvuxna barrskogsbestånd på hållmarksimpediment. Huvuddelen av reservatsområdet är beläget inom värdetrakten Malingsbo, som är utpekad i *"Strategi för formellt skydd av skog i Västmanlands län"*. Av denna framgår att värdetraktens naturvärden bl.a. är knutna till barrskog. Området finns även beskrivet i rapporten *"Statliga skyddsvärda skogar. Svealand utom Dalarnas län"*. Närheten till i trakten förekommande barrskogsområden med liknande naturvärden ökar reservatets betydelse i ett landskapsekologiskt perspektiv. Kombinationen av orörda äldre barrskogar på sluttningsskogen, den delvis dramatiska topografin och den storslagna utsikten från bergets topp gör området betydelsefullt även för det rörliga friluftslivet.

En förutsättning för att på längre sikt bevara områdets biologiska värden är att inte några drastiska förändringar sker i barrskogsmiljöerna. De rödlistade arter och övriga krävande arter som påträffats i området och som på olika sätt gynnas av det intressanta skogstillståndet, skulle samtidigt missgynnas av de miljöförändringar som följer av skogsbruk eller olika dikningsingrepp. Genom att undanta skogarna och myrarna i området från skogsbruk och dikning kommer naturvärdena att öka ytterligare. Det är dessutom en förutsättning för att de känsliga och för naturtyperna karakteristiska arterna på längre sikt ska kunna fortleva i livskraftiga populationer och för att deras möjligheter att kunna sprida sig i landskapet skall öka.

Upphävande av tidigare beslut

Naturresevatets gränser kommer i och med det nya beslutet att förändras väsentligt och för att undvika att två naturresevat med gällande föreskrifter överlappar varandra ska det äldre beslutet med dess tillhörande föreskrifter och skötselplan upphävas. Så som föreliggande beslut är utformat kommer det i allt väsentligt; syfte, föreskrifter, skötselriktning m.m. att motsvara det äldre beslutet. Länsstyrelsen anser därför att det i detta fall föreligger synnerliga skäl för ett upphävande av det äldre resevatsbeslutet, bland annat på grund av att det nya beslutet inte kan ses som ett avsteg från det redan befintliga skyddet. Tvärtom anser Länsstyrelsen att ett nytt beslut kommer att förstärka naturskyddet inom det berörda området. Genom den utökade resevatsarealen kommer t.ex. skogsbruk inte att tillåtas i Natura 2000-områdets omedelbara närhet och därmed kan s.k. kanteffekter på de mest skyddsvärda habitaterna att minimeras. Därmed ges också förbättrade förutsättningar för områdets känsliga flora och fauna.

Både det ursprungliga och det område som omfattas av utvidgningen ligger inom Malingsbo-Klotens naturvårdsområde. I områdesbeslutet står att naturvårdsområdets syfte är att *"bevaka naturvärdena i de speciellt skyddsvärda områdena (geologiska och biologiska särskyddsområden) vars skydd kan komma att visa sig kräva så långtgående inskränkningar i markanvändningen att bildande av naturresevat måste övervägas"*. Länsstyrelsen anser att beslut och föreskrifter för Malingsbo-Klotens naturvårdsområde i många avseenden är föråldrade och på många punkter svagt med avseende på områdesskydd och av skyddet för de i området förekommande naturvärdena. Genom det faktum att inget framtida skogsbruk får bedrivas kommer det nya beslutet att medföra en tydlig förstärkning i skyddet av det område som omfattas av utvidgningen.

Det rörliga friluftslivet har en stark och tydlig förankring i Malingsbo-Klotens naturvårdsområde som också är utpekad som ett riksintresse för det rörliga friluftslivet. Så som detta beslutet är formulerat kommer det inte nämnvärt att förändra eller försvåra allmänhetens rätt att vistas och röra sig i området. Tvärtom kommer nyanläggning av stigar att förenkla framkomligheten i området. Utifrån ovanstående resonemang anser Länsstyrelsen att synnerliga skäl föreligger för ett upphävande av beslutet för de delar av naturvårdsområdet som berör resevatsutvidgningen.

De skillnader som förekommer i jämförelse med tidigare beslut är att Länsstyrelsen i detta beslut inför undantag från samtliga gällande A-föreskrifter genom att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för;

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att genomföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel,

Skälet för införandet är att Länsstyrelsen därigenom vill möjliggöra att naturreservatet i framtiden ska kunna skötas på ett tillfredställande sätt.

Som en följd av att naturreservatet är beläget i en trakt utpekad som riksintresse för det rörliga friluftslivet har Länsstyrelsen i detta beslut även valt att upphäva eller förändra några av de C-föreskrifter som har kunnat uppfattas som alltför inskränkande i allmänhetens rätt att röra sig i området. De förbud som berörs är förbuden mot att *tälta, föra cykel (delvis)* samt förbudet mot att *göra upp eld*. Länsstyrelsens önskar med denna förändring att de allemansrättsliga förhållningsreglerna i ganska stor utsträckning ska få råda inom det utpekade reservatsområdet, vilket Länsstyrelsen inte anser utgöra någon förvärrad hotbild för områdets och dess arters långsiktiga bevarande.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet Matkullen är en del i arbetet med att uppnå det av riksdagen beslutade miljömålen *levande skogar* samt *ett rikt växt- och djurliv*.

Natura 2000

Delar av reservatet utgörs av ett Natura 2000-område med namnet Matkullen (SE0250114). Länsstyrelsen bedömer att Natura 2000-områdets tillstånd kommer att gynnas av utvidgningen av naturreservatet.

Riksintresse för friluftsliv

Huvuddelen av området är beläget inom Malingsbo-Klotens naturvårdsområde och dess riksintresse för friluftsliv.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Bildande av naturreservat bevarar värdefulla större skogsområden från skogsbruk och fragmentering, samtidigt som andra för naturvärdena skadliga verksamheter begränsas. Naturvärden knutna till bl.a. äldre naturvärdesträd av asp och tall medför ett potentiellt framtida skötselbehov och förutsätter ett långsiktigt ändamålsenligt skydd, vilket gör naturreservat till lämpligaste skyddsform.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Matkullen ingår sedan år 1981 i Malingsbo-Klotens naturvårdsområde och finns medtaget i länets naturvårdsplan från år 1985 där det har klassificerats som ett objekt med högt naturvärde (klass III) på grund av geovetenskapliga skäl. Matkullens topp och del av omgivande sluttningsmark avsattes år 1989 som domänreservat. Vid en inventering av epifytisk lavflora inom naturgeografiska typområden i Västmanlands län år 1995 ingick Matkullens domänreservat. Lokalen ansågs hysa en för naturtypen artrik lavflora och betecknades som en värdefull lavlokal. Året därpå framkom ytterligare uppgifter, från den ideella naturvärden, om värdefulla lavförekomster i området. År 1995 slöt Naturvårdsverket och AssiDomän AB ett avtal om naturreservatsbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i hela landet. Matkullen var ett av de områden som omfattades av avtalet. År 1996 fattade Länsstyrelsen beslut om naturreservat för området som då omfattade 5,7 hektar.

Delar av Matkullens sluttningsmarker mot öst, väst och norr, samt en angränsande myr avgränsades och klassificerades som nyckelbiotop i samband med Sveaskogs (tidigare AssiDomän) nyckelbiotopsinventering. Vid inventeringen av statligt ägd skogsmark, som var ett uppdrag från regeringen år 2002, gjorde Länsstyrelsen en naturvärdesinventering i sluttningsmarkerna varvid ytterligare naturvärden kunde påvisas. Den slutliga avgränsningen av området sammanfaller till stor del med Sveaskogs nyckelbiotop. År 2008 träffades en överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Sveaskog som innebär att de områden som efter inventeringen redovisats som skyddsvärda ska ges någon form av långsiktigt skydd. Matkullen var ett av fem objekt belägna i Västmanlands län som berördes av överenskommelsen och som Sveaskog upplåter för naturreservatsbildning. I reservatsärendet slutskede uppdagades att den fastighet som bland annat innefattar den myr som är belägen nedanför Matkullens östra slänt, vid en tidigare bytesaffär hade övergått till annan markägare. Av den anledningen var myren inte avsedd att ingå i det utvidgade reservatsobjektet. Länsstyrelsen bedömning är att myren med den förhållandevis unga mossetallskogen, inte besitter några oersättliga naturvärden och att avsaknaden av området inte menligt kommer att påverka eller på annat sätt försämra förhållandet för de naturvärden, knutna till naturtypen västlig taiga, som man vid Matkullen i första hand avser att skydda. Länsstyrelsen kommer därmed inte att ha för avsikt att även försöka inkludera myren i det utvidgade reservatsobjektet. I beslutet har gränsen i öster ändrats så att den följer gränsen för Malingsbo-Klotens naturvårdsobjekt, vilket också är den yttre gräns som stämmer överens med Sveaskogs innehav.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, samt enligt 25 § nämnda förordning med Skinnskattebergs kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet Matkullen.

Remissyttranden och Länsstyrelsens avvägningar med avseende på dessa

Remissyttranden har inkommit ifrån Sveaskog AB, Försvarsmakten, Naturvårdsverket, Polismyndigheten i Västmanlands län, Skinnskattebergs kommun, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Västmanlands orienteringsförbund.

Markägaren *Sveaskog AB* har inget att invända mot texten i beslutet för naturreservatet Matkullen.

Skinnskattebergs kommuns miljö- och byggnadsnämnd har inkommit med en skrivelse som motsätter sig flera av de förändringar som har föreslagits bland beslutets C-föreskrifter. Man anser bland annat att det även fortsättningsvis bör vara otillåtet att medföra okopplad hund inom reservatet. Detta eftersom besökare i reservatet ska kunna känna sig trygga med att inte behöva möta en frispringande hund inom området. Synpunkten på kopplingstvånget avser även hänsyn till vilda djur. Vidare anser miljö- och byggnadsnämnden att det med tanke på spridningsrisken, bör råda förbud mot att göra upp eld inom reservatet. Miljö- och byggnadsnämnden förmedlar vidare att ridning är en populär fritidssysselsättning inom Skinnskattebergs kommun. Man anser därför att det också bör vara tillåtet att framföra häst på "de anvisade stigar" där cykling tillåts.

Syftet med reservatet är primärt att långsiktigt bevara och utveckla de naturvärden som förekommer inom naturreservatet Matkullen. Från markägarens sida, dvs. Sveaskog AB, har det framförts en önskan om att det rörliga friluftslivet inte ska inskränkas ytterligare av ett utvidgade reservatsområde. Detta är något som Länsstyrelsen har valt att beaktat och har av den anledningen skalat bort sådana förbud som inte direkt kan uppfattas utgöra något reellt hot mot områdets naturvärden.

Enligt svensk lagstiftning (SFS 2007:1150) måste hundar, under tidsperioden 1 mars – 20 augusti, hållas under sådan uppsikt att de hindras från att löpa fritt i skog och mark. Vidare berättar lagen att hundar även under årets övriga tid ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte

används vid jakt. Detta kan tolkas som att hundar, oavsett tid på året, bör vara kopplade då de vistas i skog och mark och ingen ytterligare begränsning skulle således behövas i reservatets föreskrifter. Länsstyrelsen väljer ändå att beakta miljö- och byggnadsnämndens vädjan om ett uttryckt förbud mot att framföra okopplad hund inom reservatsområdet. Möjligheten att framföra okopplad hund i samband med jakt kommer dock att kvarstå.

Rätten att tillaga sin mat ute i naturen är något som är starkt förknippat med det rörliga friluftslivet och inget som Länsstyrelsen har för avsikt att begränsa. Inom reservatsområdet begränsas dock skapandet av öppna eldstäder av att man enligt föreskrifterna inte får ta bort eller upparbeta död ved eller skada levande eller döda träd och buskar. Ett förbud mot eldning skulle därmed kunna tolkas som överflödigt. I det ursprungliga beslutsdokumentet finns dock ett uttryckt förbud mot att *göra upp eld*. Tesen att göra upp eld kan dock tolkas på olika vis. Man kan exempelvis tolka det som att det endast är öppna eldstäder som är förbjudna. Man kan också tolka det som att all form av eldning är förbjuden, vilket även skulle inkludera en tänd tändsticka som förs till en gasolbrännare och därmed förbjuda matlagning i förhållandevis säkra spritkök e dyl. Länsstyrelsen väljer att införa en tydligare formulering i föreskrifterna, där det klargörs vad som avses med förbudet.

De leder (bruksleden) och stigar som förekommer inom naturreservatet Matkullen är först och främst avsedda för fotvandrare och det är av den orsaken inte helt självklart att cykel eller hästar ska få framföras på dessa. För bruksleden råder dock inget uttryckt förbud mot att cyklar framförs längs de ingående lederna, därmed anser Länsstyrelsen att det även ska vara möjligt att framföra sin cykel längs de stigar som finns inom naturreservatet Matkullen. I beslutets C-föreskrifter har dock Länsstyrelsen ställt vissa restriktioner med avseende på cyklar inom reservatsområdet. Länsstyrelsen vill poängtera att de eller dem som framför sin cykel på områdets leder och stigar måste visa hänsyn gentemot de eventuella fotvandrare som rör sig i området.

Områdets stigar är definitivt inte avsedda för hästar. Även om alla tänkbara hänsynsregler tas i beaktande går det inte att frångå att hästarnas hovar kan ge upphov till omfattande och långvariga markskador på stigar och leder, som i första hand är avsedda för fotvandrare. Länsstyrelsen väljer därför att förbjuda all ridning inom reservatsområdet.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) framförde i sitt yttrande att den publikation som i skötselplanen har använts för att beskriva högsta kustlinjen och områdets andra strandlinjer saknas bland refererad litteratur. Länsstyrelsen har infogat referensen i dokumentet, enligt de riktlinjer och förkortningar som angavs av SGU. SGU hade inget övrigt att erinra på förslaget till skötselplan och beslut.

Västmanlands Orienteringsförbund meddelar att man har en orienteringskarta som berör området, men att föreningen kommer att anpassa sin verksamhet utifrån det utvidgade naturreservatets nya gränser.

Ingen av övriga remissinstanser eller sakägare har haft någon erinran eller några synpunkter på förslaget till beslut om reservatsbildning.

Upplysningar

Natura 2000

Livsmiljöer som är utpekade enligt Natura 2000 ska uppnå eller bibehålla ett gynnsamt bevarandetillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande störning på områdets livsmiljöer kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken.

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Dispens får inte meddelas om skälet strider mot reservatets syfte. Finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Insektsangrepp mm

Vindfällan och stormskadad skog ska lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen (1979:429) kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Virkesintäkter

Alla virkessortiment, inkl. grenar och toppar (GROT), som naturvårdsförvaltaren avser att ta bort från området, dvs. sådant virke som av naturvårdsskäl inte bör kvarlämnas, tillfaller markägaren.

Arrenden

Förekommande upplåtelser (t.ex. jakträttsupplåtelser) kvarstår tillsvidare och i nuvarande omfattning hos markägaren. Vid upplåtelser upplyser markägaren om de begränsningar som reservatets föreskrifter innebär.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 3.

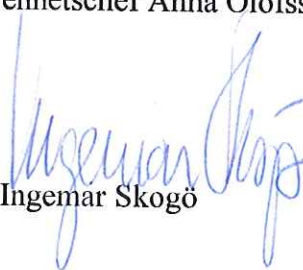
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

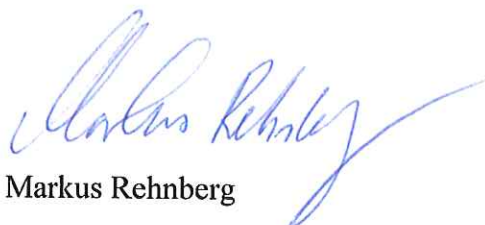
Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Markus Rehnberg, föredragande, samt länsråd Sofia Wallström,

jurist Andreas Simon,
planhandläggare Oskar Vikman,
kulturmiljöhandläggare Ulf Lindberg samt
enhetschef Anna Olofsson.

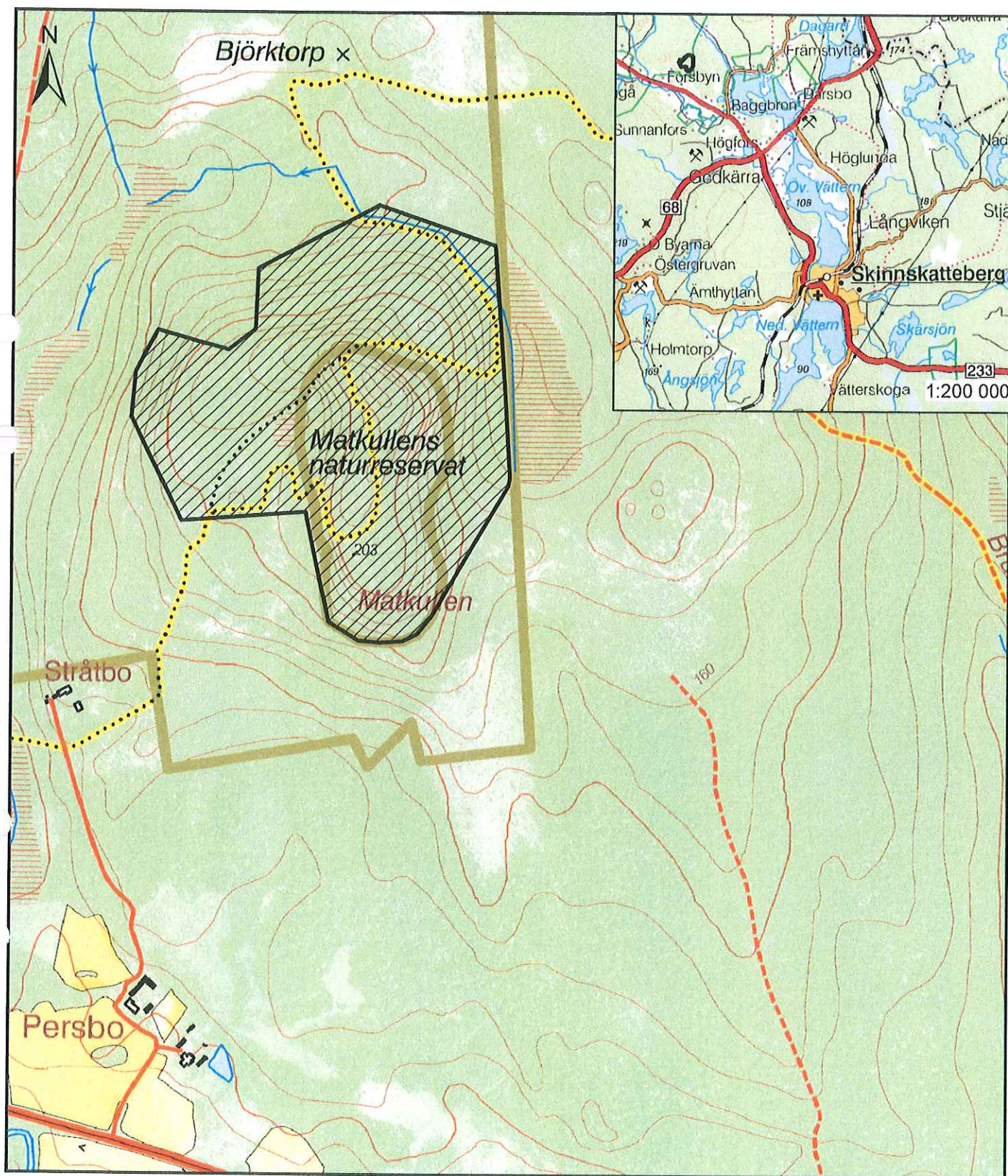

Ingemar Skogö

Markus Rehnberg

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar

Teckenförklaring

 Naturreservatet Matkullen

Skala: 1:7 500

0 125 250 500 Meter

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Skötselplan för naturreservatet Matkullen i Skinnskattebergs kommun

Innehåll

BESKRIVNINGSDDEL	2
1. Syfte med naturreservatet	2
2. Uppgifter om naturreservatet	3
3. Beskrivning av området	3
3.1 Topografi och läge	3
3.2 Geologi och hydrologi	3
3.3 Mark- och vattenanvändning	4
3.4 Biologiska bevarandevärden	4
3.5 Geologiska bevarandevärden	7
3.6 Intressen för friluftsliv	7
PLANDEL	8
4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	8
Skötselområde 1: Barrskog, 21 ha	8
Friluftsliv	8
5. Uppföljning och tillsyn	9
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	9
5.2 Uppföljning av bevarandemål	9
5.3 Tillsyn	9
6. Kostnader och finansiering	9
7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	9
8. Referenser	10
Bilagor	10

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla de förekommande naturtyperna med inriktning på naturvärden knutna till naturlig äldre tall- och granskog av typen västlig taiga
- gynna ovanliga och hotade arter som är beroende av företeelser och strukturer som kännetecknar naturligt föryngrade äldre barrskogar med orörd prägel
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på landskapsnivå för de förekommande naturtyper som är utpekade enligt Natura 2000
- bevara ett naturområde som är av betydelse för det rörliga friluftslivet och att främja allmänhetens möjlighet till rekreation och naturupplevelser

Syftet ska nås genom att

- större delen av området lämnas för fri utveckling så att skogsbestånden får utvecklas och bli biologiskt gamla,
- enstaka naturvårdsinriktade skötselåtgärder genomförs för att gynnas särskilt skyddsvärda arter, t.ex. genom att tillskapa död och/eller döende tallved,
- Anläggningar för friluftslivet underhålls och uppförs vid behov för att kanalisera och underlätta vistelse i området.

2. Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Matkullen
RegDOS-id	2002044
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	ca 10 km NV om Skinnskatteberg
Karta	Terrängkartan: 11F NO; Fastighetskartan: 11F 8h
Naturgeografisk region	28b, kuperad sydlig boreal region
Fastigheter	Del av fastigheterna Forsbyn 1:15 och Skinnskattebergs-Persbo 1:8
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	21 ha, varav produktiv skogsmark 21 ha
Naturtyper	Tallskog 2,1 ha Granskog 10,1 ha Barrblandskog 3,9 ha Lövblandad barrskog 3,8 ha
Natura 2000	Anmäld naturtyp - Västlig taiga (9010)

3. Beskrivning av området

Naturreservatet omfattar bergshöjden Matkullen och delar av dess skogsklädda sluttningar mot öst, väst och norr. Topografin på bergets sidor är bitvis dramatisk med inslag av bergbranter och blockrika delar av rasbrantskaraktär. På bergets krön och i sluttningen västerut växer talldominerade barrskogar på hållmarker eller på marker med tunt jordtäckte. Övriga delar består av friska, ställvis fuktiga, moränmarker beväxna med grandominerad skog. I delar av sluttningen märks ett rikare inslag av lövträd, främst vårtbjörk. Den äldsta och minst påverkade skogen återfinns uppe på berget och i dess branter. Kulturprägel är tydligare i övriga delar, men överlag har bestånden en bibehållen sluten och olikåldrig struktur. Förekomsten av död ved i olika former, som är rik i delar av nordsluttningen, förstärker intrycket av naturlig skog som brukats extensivt under senare årtionden.

3.1 Topografi och läge

Matkullen är en förhållandevis markant uppstickande barrskogsklädd bergshöjd med delvis branta sluttningar, vars högsta punkt når cirka 210 m.ö.h. Naturreservatet är beläget i bergslagsregionen, ca 10 km NV om Skinnskatteberg, i en trakt som tillhör den *kuperade sydliga boreala* naturgeografiska regionen (28b). Berget, som reser sig mer än 50 m över det omgivande skogslandskapet och omkring 100 m över Hedströmmens dalgång i söder, tillhör de dominerande inslagen i landskapsbilden runt Baggådalen.

3.2 Geologi och hydrologi

Berggrunden utgörs i huvudsak av yngre medelkornig granit och till en mindre del i nordöst av leptit. Bergets högst belägna delar och sluttningsskogen västerut

domineras av exponerade hållar och marker med tunt jordtäck. Omgivande sluttningar täcks av sandig – moig morän med normal blockhalt. Inslaget av forna strandlinjer, däribland högsta kustlinjen (HK) som är i området belägen omkring 178 m.ö.h. vittnar om av Yoldiahavets utbredning och vattenstånd efter inlandsisens avsmältning.

3.3 Mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

Vid upprättandet av en geometrisk karta från 1795 tillhörde området Baggå bruk och beskrevs som berg och skogsmark. Nedre delarna av Matkullens sluttningar mot söder, väster och norr ingick i hägnade områden betecknade som ”åker och slogtäckter”. Till torpstället Björktorp strax norr om Matkullen hörde öppen jordbruksmark, som sträckte sig ända fram till Matkullens nordsluttning. På en laga skifteskarta från 1911 framgår att flera diken grävts i den mosse som ligger kant i kant med Matkullens nordöstra sida. Av dessa är diket som löper utmed mossens västra kant ännu tydligt framträdande. Om senare dikesrensningar skett i området är oklart. De äldre kartorna ger ingen indikation om skogsavverkning i området. Förekomsten av hyttor i trakten torde emellertid innebära att området genom åren påverkats av huggningar, vilkas omfattning dock är svårt att dra några slutsatser om.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

Spår i markerna visar att viss avverkning i gallringssyfte förekommit i de lättillgängliga delarna av bergssluttningen under senare årtionden. Efter att huvuddelen av området nedanför det tidigare domänreservatet i sen tid registrerats som nyckelbiotop av Sveaskog har inga skogsbruksaktiviteter förekommit i området.

3.4 Biologiska bevarandevärden

Vegetation, flora och fauna

Reservatet domineras av barrskogar med skiftande ålder, beståndsstruktur och bonitet. Den äldsta och minst påverkade skogen återfinns på bergets krön. Beståndet, som delvis har karaktären av hållmarksskog, är talldominerad och har en olikåldrig, luckig struktur. Senvuxna granar, varav många uppnått en hög ålder, utgör en viktig del i trädskiktet. Flera naturvärdesindikatorer har uppmärksamats, bl.a. garnlav (*Alectoria sarmentosa*) och nästlav (*Bryoria furcelata*) som båda växer på äldre barrträd. Den talldominerade äldre skogen dominerar även sluttningsskogen på Matkullens västra sida. Här förekommer senvuxen skog på hållmarksimpediment, där markvegetationen domineras av ljung, lingonris och marklav. En stor del upptas av glesa tallbestånd med underväxande gran på mer produktiv mark med fältvegetation av blåbärsris-typ. Viss påverkan från tidigare skogsbruk märks i denna del.

Matkullens norra och östra sluttningar utgörs av friska, ställvis fuktiga, moränmarker bevuxna med grandominerad skog. Stråk med lövträdsinblandning,

främst vårtbjörk, finns i delar av sluttningen. I fältskiktet, som bitvis är svagt utvecklat, förekommer blåbärsris och mer sparsamt lågvuxna örter och gräs. Bottenskiktet är välutvecklat och delvis något utmärkande för området. Friskmarksmossor, som husmossa (*Hylocomium splendens*), väggmossa (*Pleurozium schreberi*) och kvastmossor (*Dicranum* spp.), bildar bitvis ymniga mosstäcken och avlöses fläckvis av vitmossor (*Sphagnum* spp.) Inslag av mer krävande arter som mörk husmossa (*Hylocomiastrum umbratum*) och kantvitmossa (*Sphagnum quinquefarium*) indikerar lång tid av fuktiga, skuggiga förhållanden. Beståndet är påverkat av tidigare skogsbruk, men har en bibehållen slutet och olikåldrig struktur. Kullfallna multnande trädstammar förekommer rikligt i delar av nordsluttningen, annars mer sporadiskt. På barrlågor har de ovanliga och krävande arterna vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*), grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*) och gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*) påträffats.

En mindre våtmark, belägen intill bergets västbrant, förekommer i området. Denna kan karaktäriseras som en fattig, glest tallbevuxen myr av skavattram-typ. Strax utanför reservatet, i en terrängsvacka nedanför östbranten finns en mer utbredd svagt välvd tallmosse.

I Matkullens övre sluttningar där topografin är mest dramatisk finns flera intressanta miljöer. Delar med rasbrantskaraktär är glest bevuxna med senvuxna barrträd och en del lövträd. På asp i dessa delar växer stiftgelélav (*Collema furfuraceum*) som är känd från endast ett fåtal lokaler i länet. Värdefulla miljöer för arter knutna till fuktiga klippbranter finns framförallt i nordsluttningens brantare delar. På bergväggar och lodytor påträffas bl.a. liten trappmossa (*Anastrophyllum minutum*), nervveckmossa (*Diplophyllum albicans*) och kuddäppelmossa (*Bartramia pomiformis*).

Tabell 1. Kategorier för rödlistade arter följer ArtDatabanken (2010); akut hotad – CR, starkt hotad – EN, sårbar – VU, nära hotad – NT och kunskapsbrist – DD. Arter utpekade i EU:s art- och habitatdirektiv markeras som EU och Skogsvårdsorganisationens signalarter med ett S. Inom länet mindre allmänt förekommande arter markeras som MA.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Status i Sverige
<u>Kärlväxter</u>		
<i>Godyera repens</i>	knärot	NT, S, fridlyst
<u>Mossor</u>		
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	vedtrappmossa	NT, S
<i>Antitrichia curtipendula</i>	fällmossa	S
<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	S, EU
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	mörk husmossa	S
<i>Sphagnum quinquefarium</i>	kantvitmossa	S
<i>Ulotia crispa</i>	krusig ulota	S

Forts tabell 1

Lavar

<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	S
<i>Bryoria furcelata</i>	nästlav	S
<i>Cliostomum griffithi</i>	droplav	MA
<i>Collema furfuraceum</i>	stiftgelélav	NT
<i>Lecidea botryosa</i>	vedskivlav	S
<i>Leptorhapis atomaria</i>	aspnäverprick	MA
<i>Nephroma parile</i>	bårdlav	S
<i>Parmeliella triptophylla</i>	korallblylav	S

Svampar

<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka	NT, S
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka	S
<i>Sarcodon squamosus</i>	mo-taggsvamp	NT, S

Fåglar

<i>Bonasa bonasia</i>	järpe	EU
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	EU

Beskrivning av skötselområdenSkötselområde 1. (delområde A), Granskog (10 ha)

Matkullens norra och östra sluttningar är bevuxna med huvudsakligen grandominerade bestånd. I brantare partier av nordsluttningen och i delar av östsluttningen finns stråk med rikare inblandning av lövträd, främst vårtbjörk. Trots tidigare huggningar är skogsbestånden välslutna och uppvisar en stor åldersspridning, dock saknas riktigt gamla träd. Stickprov har visat att de äldsta granarna i sluttningen är omkring 130 år gamla. Det ställvis rika inslaget av döda träd och kullfallna multnande trädstammar i delar av nordsluttningen bidrar till områdets naturskogsprägel. Flera murkna lågor har koloniserats av de ovanliga arterna grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*) och vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*), som båda är knutna till död ved i äldre barrskogar. I fältskiktet, som bitvis är svagt utvecklat, förekommer blåbärsris och mer sparsamt lågvuxna örter och gräs. I bottenskiktet finns inslag av krävande arter som mörk husmossa (*Hylocomiastrum umbratum*) och kantvitmossa (*Sphagnum quinquefarium*), vilka indikerar lång tid av fuktiga, skuggiga förhållanden.

Skötselområde 1. (delområde B), Tallskog (3,5 ha)

Sluttningsmarken på Matkullens västra sida består till övervägande delen av talldominerade skogar. Delvis impedimentartad hällmarkstallskog finns längst i söder. Markvegetationen består av ljung, lingonris och olika marklavar. Enstaka träd i området har uppnått hög ålder. Norrut vidtar glesa tallbestånd med olikåldrig underväxande gran på mer produktiv mark. Fältvegetation är av frisk blåbärsris-typ. Spår i markerna visar att skogsbruk förekommit i sen tid. Spridda barrlågor finns längst i väster, i övrigt är tillgången på död ved sparsam.

Skötselområde 1. (delområde C), Tallskog (5,5 ha)

Matkullens krön utgörs till stor del av hållmarker eller marker med tunt jordtäck. Här växer en äldre talldominerad skog med inblandning av gran, samt mer sparsamt lövträden björk, asp och rönn. Markvegetationen består av bl.a. renlavar, blåbär och lingon. Skogen uppvisar en halvsluten struktur och blir än mer luckig i den blockiga östra branten. Värdefulla miljöer för arter knutna till skuggiga klippbranter förekommer i brantare delar av sluttningen, inte minst mot norr. På bergväggar och lodytor påträffas bl.a. liten trappmossa (*Anastrophyllum minutum*) nervveckmossa (*Diplophyllum albicans*), kuddäppelmossa (*Bartramia pomiformis*) och på fuktiga avsatser växer vitmossor i utbredda mattor.

Skötselområde 1. (delområde D), Ungskog (2 ha)

Yngre barrskogsbestånd fördelat på flera ytor i reservatets perifera delar. De södra ytorna är i huvudsak talldominerade med inslag av vårtbjörk, medan de norra domineras av gran. Bestånden är huvudsakligen uppkomna efter sentida avverkningar. Granskogen som ingår i reservatets nordvästra kantzon är uppkommen på tidigare öppen jordbruksmark som hörde till det sedan länge övergivna torpstället Björktorp.

3.5 Geologiska bevarandevärden

Området är geovetenskapligt intressant genom inslaget av forna strandlinjer, däribland högsta kustlinjen (HK), som markerar Yoldiahavets utbredning och vattenstånd då senaste inlandsisen smälte undan för cirka 9000 år sedan.

3.6 Intressen för friluftsliv

Området är betydelsefullt för det rörliga friluftslivet. Den tydligt markerade barrskogsklädda bergshöjden erbjuder besökare strapatsrika naturupplevelser och möjlighet att uppleva äldre naturskog av en typ som är ovanlig i dagens hårt brukade skogslandskap. Bruksleden, som passerar genom området, leder besökare genom de bitvis vildvuxna barrskogarna till Matkullens topp där storslagna vyer över Baggådalen och omgivningarna möter besökaren.

PLANDEL

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För karta över skötselområden, se bilaga 2.1

Skötselområde 1: Barrskog, 21 ha.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla naturvärden som är kopplade till äldre barrdominerade skogar med hög grad av naturlighet.
- Andelen död ved ska öka i skötselområdet som helhet och bör på längre sikt uppgå till minst 20 % av den levande vedens volym.
- Antalet naturvärdesindikatorer och rödlistade arter knutna till gamla träd och död ved ska öka.

Skötselåtgärder

- Området lämnas i huvudsak för fri utveckling, men kan i framtiden bedömas vara i behov av skötselåtgärder för att öka naturvärdena och för att eftersträva en naturlig bestandsstruktur.
- Då uppväxande gran bedöms utgöra ett hot mot i skötselområdet förekommande äldre naturvärdesträd av asp och tall, ska åtgärder vidtas för att främja de enskilda trädens långsiktiga överlevnad. Åtgärder utförs som enstaka punktinsatser, i form av frihuggning.
- I förekommande ytor med ungskog av gran och tall (skötselområde 1, del D) kan åtgärder för att åstadkomma en mer naturlig bestandsstruktur komma att vidtas.

Friluftsliv

Bevarandemål

- Allmänheten ska ha goda möjligheter att uppleva reservatets naturvärden.
- Friluftslivets nyttjande får inte medföra slitage i en sådan omfattning att syftet med reservatet motverkas.
- I anslutning till området ska det finnas minst tre informationstavlor med upplysning om gällande föreskrifter och information om reservatets naturvärden.

Skötselåtgärder

- Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen och underhållas vid behov.
- Informationstavlor med aktuell information utplaceras enligt bilaga 2.1.

- Uppstår behov bör en parkeringsplats anläggas i reservatets närhet. Lämplig plats kan då sökas utmed vägen mellan Persbo och Stråtbo, i närheten av Bruksleden.
- Befintliga gångstigar och leder skall skötas och upprätthållas

5. Uppföljning och tillsyn

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera utförda skötselåtgärder, samt att bedöma om dessa leder till att bevarandemålen uppfylls.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs regelbundet. Uppföljning av bevarandemålen ska ske genom standardiserade inventeringar.

5.3 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för att tillsyn sker inom området.

6. Kostnader och finansiering

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Enligt punkt 4 och 5.

Tabell 2. Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prio
Gränsmarkering	Snarast		1
Informationstavlor	Snarast		1
Parkering	Vid behov		2
Frihuggning runt äldre naturvärdesträd av asp och tall	Vid behov	1	1
Uppföljning av utförda skötselåtgärder	Efter åtgärd	1	1
Uppföljning av skötselåtgärder	Minst var 12:e år	Hela reservatet	3
Uppföljning av bevarandemål	Minst var 12:e år	Hela reservatet	2

8. Referenser

Gärdenfors, U. 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. Artdatabanken, Uppsala.

Hultengren, S. & Danielsson, I. 1996. *Tillståndet för den epifytiska lavfloran i Västmanland 1995*. Länsstyrelsen i Västmanlands län. Rapport nr 1996:01.

Lantmäteriet. 2003. *Häradsekonomiska kartan på DVD – Historiska kartor från 1860 – 1930*.

Naturvårdsverket, 2004. *Skyddsvärda statliga skogar, Svealand utom Dalarnas län*. Rapport 5341.

Nitare, J. 2000. *Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Pettersson, R. B. (ej beslutat). Åtgärdsprogram för bevarande av skalbaggar på nyligen död tall. Naturvårdsverket.

Wikars, L.-O. (ej beslutat). Åtgärdsprogram för bevarande av skalbaggar på äldre tallved. Naturvårdsverket.

Berg- & jordartskartor:

Kartbladet Malingsbo, 1930. SGU serie Aa nr 169. Skala 1:50 000.

Berggrundskartan Lindesberg NO, 1983. SGU serie Af nr 141. Skala 1:50 000.

Historiska kartor:

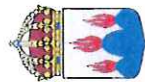
Karta över Baggå bruks egendomar, år 1795. Lantmäteriets akt nr: 19-ski-134.

Karta över Baggå bruks skifteslag, år 1911. Lantmäteriets akt nr: 19-ski-205.

1950-tals ekonomisk karta över Sverige. Blad 12G1a och 12G2a.

Bilagor

2.1 Skötselområdeskarta

Skötselplanekarta

Bilaga 2.1

Tillhörande Länsstyrelsens
beslut om skötselplan för
naturreservatet Matkullen.

Dnr 511-1480-10, 2010-12-22

Teckenförklaring

Reservatsområde

Informationstavla

Bruksleden

Vandringsled

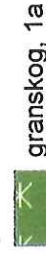

Dike

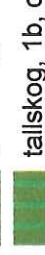

Bilväg

Skötselområden

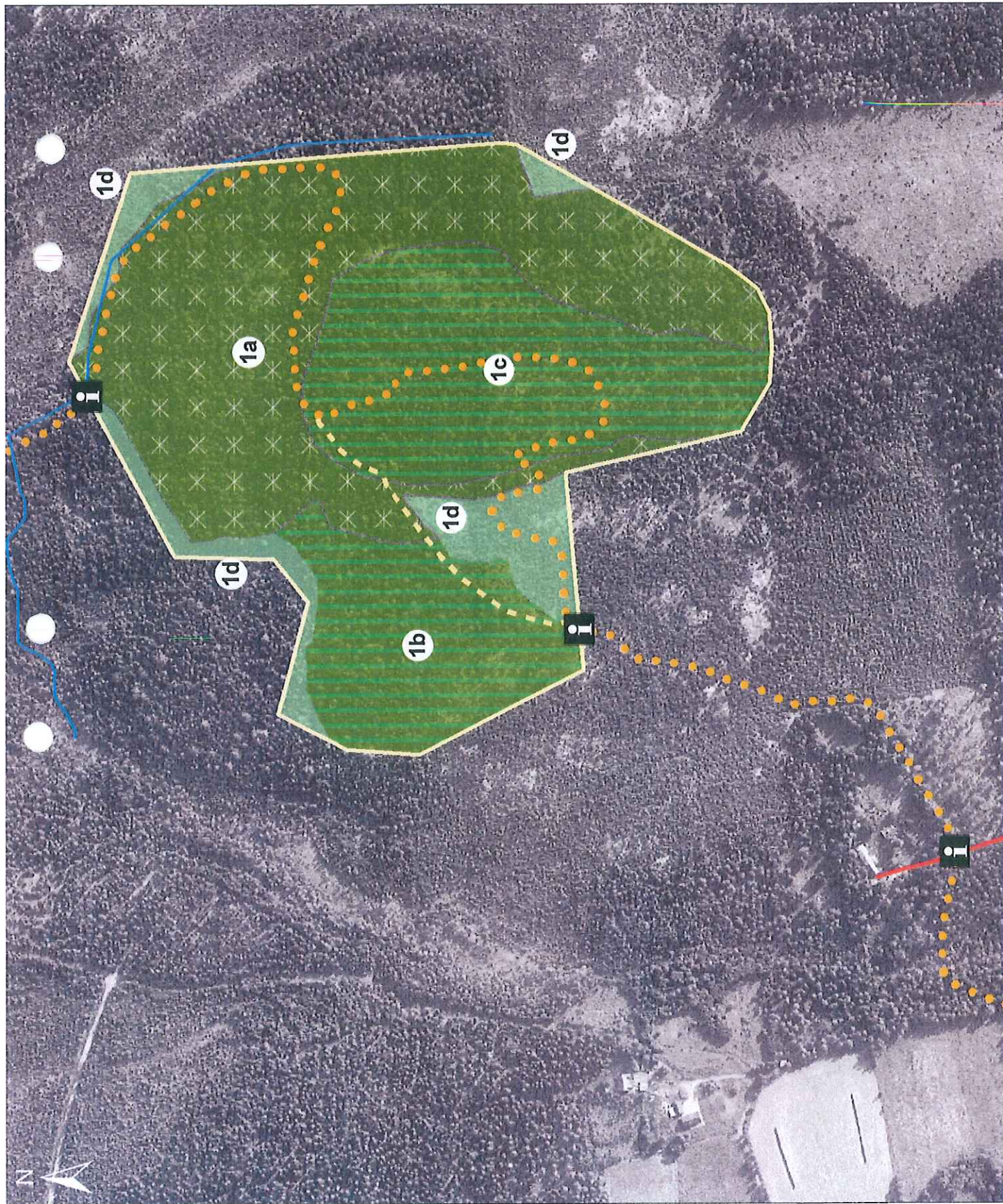
granskog, 1a

tallskog, 1b, c

ungskog, 1d

Skala: 1:4 500

0 125 250

500 Meter

